

Samoupravne interesne zajednice kao finansirani programa. Mišljenja smo da bi ove institucije trebale pokazati više inicijative i svog neposrednog doprinosa jačanju suradnje Muzeja sa školama i neposrednom uključivanju muzeja u nastavne programe i planove osnovnog i srednjeg-usmjerenog obrazovanja.

Prirodonaučeni muzej Makedonije njeguje prisnu suradnju s velikim brojem osnovnih i srednjih škola, uglavnom sa šireg područja grada. Najčešći oblik rada s učenicima su organizirane grupne posjete muzejskim postavima uz stručno vodstvo i organiziranje predavanja uz prikazivanje kratkometražnih filmova i dija pozitiva. Teme predavanja su iz prirodnih znanosti, ponajprije biologije i njenih disciplina: paleontologije, evolucije, botanike, zoologije, ekologije, zaštitarstva i dr. Među temama su: **Fosilna fauna Makedonije (Pikermijska fauna), Karakteristike flore Makedonije, Endemiti i relikti, Entomofauna Makedonije i njene karakteristične vrste, Živi svijet Ohridskog jezera, Ribe Makedonije** i dr. Osim toga, u muzeju se drže praktikumi za prepariranje kukaca, za izradu dermoplastičnih preparata, za izradu herbarija, o tehnikama i principima izlaganja u prirodnjačkim muzejima i dr. Ovim aktivnostima pogoduju uvjeti koje muzejski prostori pružaju, ponajprije prostrana sala za predavanja sa 80 sjedišta i aparatura za projekcije. Muzej je neposredno uključen u realizaciju nastavnog programa srednjih škola (biološko-biotekničkog usmjerenja) time što se u okvirima proizvodne nastave učenicima od I. do IV. razreda organiziraju seminari na određene nastavne i slobodne teme.

Osim toga, zainteresirani učenici obavljaju u Muzeju ferijalnu praksu, uključujući se u neposredne radne procese. Naša iskustva govore da postoji živ interes učenika, nastavnika i školskih pedagoga za razvijanje suradnje i za kontakte s muzejem, no pretpostavljamo da bi zainteresiranost nastavnika i profesora za predavanja i druge forme odgojno-obrazovnog rada u Muzeju bila još veća da postoje bolje objektivne mogućnosti za organizaciju posjete (prijevoz učenika, slobodno vrijeme za posjetu, pratnja i dr.).

Ukupnim brojem posjetilaca, uopće, možemo biti zadovoljni jer već nekoliko godina iznosi više od 100 000 posjetilaca. Taj broj je rezultat i sretne okolnosti što je Muzej lociran u neposrednoj blizini ZOO-vrta, tako da posjetioci ZOO-vrta istom ulaznicom imaju mogućnost posjetiti i Muzej, odnosno posjetioci Muzeja su i posjetioci ZOO-vrta.

Analizom strukture muzejske publike može se uočiti da većinu posjetilaca predstavljaju individualni posjetioci, odrasli i djeca, a zatim grupne posjete učenika, studenata i drugih. Tako je 1986. godine od ukupno 109.991 posjetilaca, 20.960 bilo u organiziranim grupama.

Da bi se broj posjetilaca Muzeju povećao ulažu se naponi i na planu propagandne djelatnosti – javnost se obavještava o stalnim i povremenim izložbama u Muzeju putem javnih glasila (štampa, radio i televizija), a tome su pridodani turistički informatori, vlastite propagandne vitrine, vodiči kroz stalne izložbe, razglednice, pozivnice i dr. Škole se pak redovito pozivaju na suradnju cirkularnim pismima i neposrednim kontaktima.

Muzejski je kustos-pedagog, koji radi na izvršavanju poslova pedagoga i vodiča kroz izložbe odgovoran za organizaciju odgojno-obrazovnog rada. On je stručno lice, diplomirani biolog, koji se bavi pedagogijom jer to zahtijeva radno mjesto.

Odgojno-obrazovnom radu u našem Muzeju pridaje se veliko značenje što je rezultiralo i solidnim rezultatima. Postoje, međutim načini da se ta djelatnost osuvremeni i unaprijedi u pogledu organizacije grupnih posjeta članova radnih kolektiva, pripadnika JNA i djece predškolskog uzrasta.

ABSTRACT

Exhibitions and educational activities in the Natural History Museum of Macedonia in Skopje

Emilija Stojkovska

The Natural History Museum of Macedonia presents a new permanent display of the soil, flora and fauna of Macedonia. The concept of the display and the manner of presentation are adapted to the educational process, i.e. the subject matter of the exhibitions enable the revision or extension of the school curriculum. The basic biological characteristics are given for every specimen of plant or animal, and some biotypes are presented in dioramas.

The museum has established a very good cooperation with primary and secondary schools and the Faculty of Science. Beside the guided tours, various other activities are organized in the museum: specialized lectures, film and slide projections, workshops on preparation of insects, on how to make a herbarium, in techniques and principles of display in natural history museums etc. The museum has all the necessary conditions for the realization of such programs, i.e. a hall and equipment for lectures and projections, adequate space and facilities for workshops, and a museum educator who organizes and executes the programs.

Oblici pedagoškog rada u Zavičajnome muzeju u Svetozarevu

Milutin Kojić
Zavičajni muzej Svetozarevo,
Svetozarevo

Primljeno: 17. 11. 1987.

Kada je Odlukom Saveta za prosvetu i kulturu Opštine Svetozarevo 1954. god. osnovan Zavičajni muzej, u obzir je uzeta činjenica da muzej predstavlja važan oblik svesti o značaju istorijske i kulturne prošlosti zavičaja. U proteklom tom periodu – 33 godine – muzejski su radnici, osnivači, Skupština opštine i Samoupravna interesna zajednica kulture učinili velike napore da Muzej, uz stalno kadrovske jačanje, izraste u ustanovu kompleksnog tipa koja neguje naučnoistraživački rad realizovan dugoročnim i srednjoročnim projektima uz angažovanje spoljnih saradnika iz drugih muzeja ili specijalizovanih ustanova.

Prvi značajni rezultati ostvareni su arheološkim iskopavanjima. U Drenovcu pokraj Paraćina 1968. god. pronađena je neolitska plastika značajne naučne i kulturne vrednosti, pa je u okviru izložbi **Umetnost na tlu Jugoslavije** i **Neolit na tlu Srbije** predstavljala našu zemlju u više evropskih zemalja. Godine 1981. u saradnji sa Srpskom akademijom nauka u Beogradu i Regionalnom zajednicom nauke u Kragujevcu započeta su dva značajna projekta – **Starčevačka kultura u Srednjem Pomoravlju** i **Praistorijske gradine u Srednjem Pomoravlju**. U saradnji sa Centrom za arheološka istraživanja Filozofskog fakulteta u Beogradu, 1985. god. započeto je istraživanje srednjovekovne Župe Belice i proučavanje njenih političkih, društvenih i privrednih odlika u razdoblju između VII. i XV. veka.

Dugogodišnja su istraživanja rezultirala formiranjem veoma bogate arheološke, istorijske, etnološke i umetničke zbirke u Zavičajnome muzeju.

Arheološka zbirka obuhvata predmete iz neolita – mladeg kamenog doba od 5500. do 3100. g. pr. n. e. – starčevačke i vinčanske kulturne grupe, iz eneolita – bakarnog doba od 3100. do 2200. g. pr. n. e. – bubanjsko-humske, badenske i kostolačke kulturne grupe; iz bronzanog doba – od 2100. do 1700. g. pr. n. e. – bubanjsko-humske III i vinčkovačke kulturne grupe; iz razvijenog bronzanog doba – od 1700. do 1250. g. pr. n. e. – vatinke i paraćinske kulturne grupe, iz prelaznog perioda od 1250. do 800. g. pr. n. e. – kulture polja sa urnama; iz gvozdenog doba – od 800. do I. veka pr. n. e. – kada se formiraju starobalkanski narodi Iliri, Tračani

i Tribali; iz rimskog perioda na tlu Srednjeg Pomoravlja od I. do V. veka n. e.; iz srednjovekovnog perioda u Srednjem Pomoravlju od IV. do XV. veka (građa vezana za seobu naroda, prva slavenska naselja, osnivanje srpske države Nemanjića i kasnije moravske Srbije Kneza Lazara).

Istorijska građa obuhvata period turske vladavine od XV. do XIX. veka, oslobodilačke ratove protiv Turaka, period balkanskih ratova, prvi svetski rat, radnički pokret između dva rata u Jugoslaviji, narodnooslobodilački rat. Deo fonda su i dokumenti o životu i radu prvog srpskog socijaliste Svetozara Markovića.

U okviru istorijskog odeljenja prikuplja se građa o političkoj, privrednoj i društvenoj istoriji zavičaja, koja omogućuje sagledavanje razvoja grada u XIX. veku, kada se otvaraju mnoge institucije, industrijska preduzeća i različita udruženja.

Najznačajnije celine etnološke zbirke su: pokućstvo tradicionalne moravske kuće, poljoprivreda, seoska radinost, seoski i gradski zanati (XIX. i XX. vek), nakit i nošnja.

Umetnička zbirka obuhvata sakralne predmete, ikone i slike između XVII. i XX. veka, legat Milojević i Vulić, savremeno srpsko i zavičajno slikarstvo, predmete primenjene umetnosti, naročito predmete od stakla načinjene u prvoj srpskoj fabrici stakla Avrama Petronijevića i fabrici Nacka Jankovića, koja je bila izgrađena u okolini današnjeg Svetozareva.

Numizmatička zbirka obuhvata antičke, srpske srednjovekovne, turske, austro-ugarske, mletačke, srpske i jugoslovenske (do 1935. g.) primerke novca.

Muzej danas raspolaže fondom od oko 100.000 inventarskih jedinica, a izložbenu vrednost ima 30.000 muzeoloških jedinica.

Tek 1983. god. stvoreni su prostorni i drugi uslovi za realizaciju stalne muzejske postavke, kada je zgrada Društva za telesno vaspitanje »Partizan«, nekadašnji »Sokolski dom«, adaptirana za potrebe Muzeja. Postavka je smeštena na 600 m², sa više od 3.000 ekspanata, i to je sinteza ukupnih rezultata naučnoistraživačkog rada. Dobijanjem ove zgrade omogućeno je organizovanje značajnih izložbi o radničkom pokretu, revoluciji, socijalističkom samoupravljanju, pravosuđu i školstvu u Svetozarevu i organizovanje samostalnih i kolektivnih izložbi zavičajnih umetnika i izložbi organizovanih u saradnji s drugim muzejskim kućama.

Danas, u osetno rastućoj klimi kulturno-prosvetne politike u Svetozarevu,

osnivanjem pedagoško-dokumentalističke službe 1986. godine, zavičajnome muzeju se, osim naučnoistraživačke, zvanično dodeljuje i uloga vaspitno-obrazovne institucije. Da bi se postiglo čvršće, sistematičnije i trajnije povezivanje muzeja i škola – tih dveju fundamentalnih ustanova – izrađen je Program saradnje Zavičajnog muzeja s vaspitno obrazovnim ustanovama, organizacijama udruženog rada, društveno-političkim organizacijama, predškolskim ustanovama i mesnim zajednicama, imajući u vidu raznovrsnost muzejskih delatnosti i bogatstvo zbirki koje omogućuju odgovarajuće kontakte s posetiocima različitih zanimanja, prvenstveno s učenicima osmogodišnjih i srednjih škola. Cilj je da Muzej, osmišljenim odgovarajućim oblicima delovanja, učestvuje u uzdizanju opšte, lične i porodične kulture, kao i kulture radne sredine društvene zajednice.

Osim značajne stručnoistraživačke i izložbene aktivnosti, dosadašnja saradnja Muzeja uglavnom se odvijala neplanski, spontano u formama koje nisu garantovale trajnije kontinuirano povezivanje. Dosadašnji ostvareni kontakti nedovoljni su u odnosu na celokupan broj škola i broj učenika s gradskog i seoskog područja u Opštini, i u odnosu na različite didaktične mogućnosti kojima Muzej raspolaže.

Najčešći uzročnici pasivnog položaja ove saradnje su; neshvatanje nastavnika o potrebi korišćenja muzejskih predmeta i stručnih lica Muzeja u vaspitno-obrazovne svrhe; udaljenost pojedinih škola (seoskih) što je u vezi s problemom prevoza i nadoknadom putnih troškova; nove obaveze koje podjednako opterećuju nastavnike i učenike.

Dosadašnje posete školske dece organizovane su, po pravilu, na kraju školske godine ili u vreme radnih subota, a odluka o poseti zavisila je od afiniteta nastavnika.

Osnivanjem pedagoške službe i izradom programa saradnje koji podrazumeva organizovanu i kontinuiranu posetu Muzeju, stvoreni su uslovi za prevazilaženje i uklanjanje nekih uzročnika nedosledne saradnje muzeja i škola. Ujedno, ovo je trenutak da se prevaziđu određena konzervativna shvatanja o ulozi muzeja. Rad ove službe otežavaju i neke objektivne okolnosti (nedovoljna materijalna sredstva, zimi muzej nije otvoren za posetioce jer prostor stalne postavke nije zagrejan). Kao polazište u saradnju s vaspitno-obrazovnim ustanovama korišteni su školski programi (nižih i viših razreda osmogodišnje škole, i to predmeti: istorija, priroda i društvo, likovno vaspit-

anje; za srednje škole umetnost, prema programu za prvu godinu usmerenog obrazovanja) i materijal stalne muzejske postavke, koji je, uz dokumentarnu vrednost, i nosilac informacije i svih onih promena, procesa i tvorevina koje su nastale kao rezultat materijalnog razvoja i društvenog stvaralaštva ljudskih zajednica na području Srednjeg Pomoravlja.

Rad s učenicima zasniva se na:

- organizovanom stručnom vodenju kroz muzejsku postavku i povremene tematske izložbe (grupe učenika – 25-30 učenika);
- tematskim predavanjima u Muzeju, što omogućuje kontakt sa specifičnim ambijentom koji je ispunjen karakterističnim objektima;
- predavanjima u školama uz upotrebu audio-vizuelnih sredstava, u periodu od novembra do aprila, kada je muzej za posetioce zatvoren zbog zagrevanja izložbenog prostora.

Saradnja s učenicima trećih razreda odvija se u okviru nastave predmeta priroda i društvo, jer je određen broj časova za ovaj uzrast posvećen izučavanju, odnosno upoznavanju zavičaja. Za učenike od petog do osmog razreda predviđene su sledeće teme:

septembar

NOB u Pomoravlju (ratni put Beličke čete i Pomoravskog partizanskog odreda) – (VIII. raz.)

oktobar

Naš kraj u prošlosti (kulturno-istorijski spomenici, rukopisi, novac) – (III. raz.)

Period borbe za nezavisnost (Kočina krajina, prvi i drugi srpski ustanak) – (VII. raz.)

Život i rad Svetozara Markovića – (VII. raz.)

Radnički pokret u Jagodini od 1919. do 1941. god. – (VIII. raz.)

januar

Srednjovekovna srpska kultura u kontekstu opšte srednjovekovne kulture – (razvoj pismenosti i književnosti, iluminacija rukopisa i knjiga, građiteljstvo, slikarstvo) – (VI. raz.)

mart

Privreda u našem zavičaju nekada i sada (oruđa za proizvodnju i vrste proizvoda) – (VI. raz.)

Rimska uprava u našem kraju (privreda, naoružanje, nakit, novac, odevanje) – (V. raz.)

Nastajanje, trajanje, smenjivanje i međusobni uticaji praistorijskih kultura na tlu Srednjeg Pomoravlja – (V. raz.)

april

Prodor Turaka u Nemanjinu Srbiju i pad despotovine – (VI. raz.)

maj

Učešće Jagodinaca u balkanskim i prvom svetskom ratu – (VII. raz.)

Godišnja izložba đачkih likovnih radova – akvareli, tempere ili pasteli – tematski je vezana za eksponate u Muzeju, a organizuje se na Dan Muzeja da se tako istakne dečje likovno stvaralaštvo i obeleži saradnja Muzeja i škola.

Saradnja sa školama srednjeg usmerenog obrazovanja i Pedagoškom akademijom obuhvata upoznavanje učenika s istorijskim i umetničkim značajem eksponata muzejske postavke. Za ovaj uzrast Muzej nastoji organizovati izložbe koje tematski odgovaraju predmetu umetnosti za srednje škole.

Saradničkim je programom k tome obuhvaćen i predškolski uzrast (teme: ognjište, sofa, običaji i nošnje).

U sklopu pedagoške službe i primene konkretne i kontinuirane saradnje muzeja i škola izvršeno je uz pomoć školskih pedagoga anketiranje učenika Osnovne škole »17. oktobar« u Svetozarevu (III, V. i VII. razredi) i učenika Osnovne škole »Branko Radičević« u selu Bunaru kraj Svetozareva. Osim učenika u ovim su školama anketirani učitelji i nastavnici.

Cilj ankete bio je dati prikaz jednogodišnjeg organizovanog rada pedagoške službe i dobiti odgovor o slabom korišćenju muzejskih fondova u na-

stavne svrhe, te nakon organizovanja saradnje otkriti stav učenika prema muzejskim ustanovama uopšte. Anketom je omogućena potpuna anonimnost učenika, a njihovi su odgovori isključivo njihovo mišljenje. Svoje predloge, sugestije i želje u vezi sa Zavičajnim muzejem učenici su mogli iskazati u odgovorima. Anketom je utvrđeno koje su muzeje i galerije učenici videli i kojim povodom, pri čemu je u obzir uzet i podatak da je Svetozarevo locirano pokraj glavne jugoslovenske saobraćajnice, koja se pruža u smeru sever-jug, kao i to koliko utiče relativna blizina Beograda, koji je udaljen od Svetozareva 135 kilometara. Takođe, anketom sam želeo utvrditi ko je najpresudniji u stvaranju navika da učenici posećuju muzeje i galerije.

Anketni upitnik za učenike sadrži sledeća pitanja:

- Da li znaš da u Svetozarevu postoji Zavičajni muzej?
DA _____ NE _____
(zaokruži jedan od odgovora)
- Do sada sam Zavičajni muzej u Svetozarevu posetio:
a) nijednom
b) jednom
c) više od tri puta
(zaokruži jedan od odgovora)
i to:
– sam-a – puta
– s grupom puta
– s učiteljem, učiteljicom, nastavnikom puta
(zaokruži svaki odgovor koji je za tebe ispravan)
- U Zavičajni muzej u Svetozarevu prvi put sam došao-la:
a) s drugom-aricom
b) s roditeljima
c) s učiteljem-icom ili nastavnikom-com
(zaokruži jedan od odgovora)
- Bio sam u muzejima i galerijama i u drugim gradovima, i to:
1.
2.
3.
(navedi naziv muzeja i ime grada u kome se nalazi)
- Šta ti se najviše dopada u Zavičajnome muzeju u Svetozarevu?
a)
b)
c)
- Što ti se ne dopada u Zavičajnome muzeju u Svetozarevu?
.....

7. Šta bi želeo-la da u Zavičajnome muzeju bude izloženo?
.....

8. Da li znaš da neko ima neki vredan stari predmet ili sliku?
.....

Obradom ankete dobiveni su određeni podaci koji govore da nakon osnivanja pedagoške službe, zahvaljujući kontinuiranoj saradnji, sva anketirana deca znaju za muzej u Svetozarevu, da su ga posetila najmanje jedanput, i to s učiteljem ili nastavnikom, ređe s roditeljima ili drugom.

Van Svetozareva posetili su muzeje u Beogradu (Vojni na Kalemegdanu, Memorijalni centar »25 maj«, Narodni muzej), zatim muzeje u Kragujevcu, Topoli, Negotinu, Paraćinu, Tršiću, spomen-obeležja: Jasenovac, Šumariće, Sutjeska, Kadinjača.

Pojedini su učenici imali priliku da posete i muzeje u drugim evropskim gradovima (deca naših radnika u inostranstvu). Posete muzejima u drugim gradovima odvijale su se u okviru školskih ekskurzija. Dolazak jednog razreda u Zavičajni muzej najčešći je oblik posete, ali još uvek ima pojava da učitelji nenajavljeno dovedu više razreda. Učenicima se dopada gotovo sve što je izloženo, a želeli bi da postavka bude dopunjena s više fosilnih ostataka praistorijskih životinja, uniformama, umetničkim slikama, nakitom. Zamerili su da je postavka slabo osvetljena, da nema dovoljno objašnjenja pored pojedinih eksponata.

Anketom su obuhvaćeni učitelji i nastavnici, ukupno 29, sa ciljem da se ukaže na greške i nedostatke koji su se javili u dosadašnjoj suradnji.

Anketni upitnik za učitelje i nastavnike sadrži sledeća pitanja:

- Da li koristite stalnu muzejsku postavku Zavičajnog muzeja za rad s decom? DA _____ NE _____ za koje nastavne jedinice?
- Da li ste redovno i na vreme obavestjeni o kulturnim događajima u Muzeju?
- Ko Vas o tome obavestava?
a) sredstva javnog informisanja?
b) školski pedagog
c) muzejski pedagog
d) niko
- Kakav sistem obavestavanja je po Vašem mišljenju najpogodniji?
- Za što uspešnije ostvarenje nastavnog programa, po Vašem mišljenju, koje bi izložbe muzej trebalo da organizuje?
a)
b)
c)

6. Najbolji način organizovanja pose- te muzeju je:
 - a) poseta po grupama od 5 do 10 učenika
 - b) poseta celog odeljenja
 - c) poseta dva odeljenja istog uzra- sta
7. U kojim prilikama i na koji način ko- ristite muzejsku dokumentaciju?
8. Da li rešenje muzejske postavke odgovara školskom programu?

Anketom je utvrđeno da je stalna iz- ložbena postavka Zavičajnog muzeja u Svetozarevu izvrsno sredstvo za upoznavanje istorije zavičaja i da olak- šava obradu nastavnih jedinica, a kori- ste je uglavnom svi učitelji i nastavnici. Sistem obaveštavanja još uvek ne funkcioniše dobro, pa zbog toga oba- veštenja moraju biti raznovrsna i efi- kasna. Prema anketi, najpogodniji ob- lik obaveštavanja prosvetnih radnika je putem oglasne table postavljene u zbornici, posredstvom školskog peda- goga i lično.

Za što uspešnije ostvarenje nastavnog programa, prema svom značaju, mogu se navesti sledeće izložbe:

1. izložbe posvećene prošlosti Svetozareva,
2. izložbe posvećene narodnooslobo- dilačkoj borbi,
3. likovne izložbe i
4. izložbe iz oblasti etnologije.

Opšte je mišljenje nastavnika da mu- zej treba posetiti s jednim odeljenjem. Muzejsku dokumentaciju koristi mali broj nastavnika, navodeći da im je ned- ostupna ili da nisu obavešteni o takvoj mogućnosti, sem pojedinaca koji mu- zejsku dokumentaciju koriste za pis- mene sastave učenika ili teže nastav- ne jedinice.

Potreba o kontinuiranoj i sadržajnijoj saradnji Muzeja i organizacija u udru- ženom radu dugo je aktuelna u druš- veno-političkom i kulturnom planiranju u Svetozarevu, ali ona se odvija prema potrebi, neplanski. Sama saradnja i njeni oblici zavise od pojedinaca u rad- nim organizacijama. Kontakti se, na inicijativu muzejskih radnika, pretežno ostvaruju s predstavnicima sindikata, a mnogo manje s referentima za kul- turu. Zbog nedostatka određene i du- gotrajnije koncepcije kulturnog života u svojoj sredini, sindikalisti i animatori kulture pribegavaju preuzimanju goto- vih programa iz u te svrhe formiranih institucija, ne trudeći se da u okviru RO organizuju odgovarajuće kulturne sadržaje. Najčešći vid saradnje sa RO su tematske izložbe koje se po pravilu održavaju u restoranima društvene ishrane ili sličnim prostorima. Prilikom organizovanja izložbi u RO muzejskim radnicima se nameće niz pitanja, počevši od izbora prostora, čuvanja iz-

ložbe, koji materijal izložiti i da li izložiti originalne, kako ponudeni prostor dove- sti u stanje izložbenog i kako zadovolji- ti principe izlaganja.

U težnji da se neposrednom proizvo- đaču približi zavičajna kulturna bašti- na, u Program saradnje uvršćeni su odgovarajući oblici kontakata kojim je obuhvaćeno:

- učešće Muzeja u akciji Kultura rada u udruženom radu;
- organizovano stručno vođenje rad- nika prilikom obilaska stalne mu- zejske postavke, spomen-obeležja i manastira na području Srednjeg Po- moravlja;
- saradnja s turističkim organizacija- ma još nije na potrebnom nivou, ma- da Muzej može biti veoma važan element turističke ponude imajući u vidu kulturno-istorijsku vrednost nje- govih eksponata.

Osim navedenih oblika komuniciranja s publikom, Muzej radi toga koristi i raznovrsne publikacije (stručne časopise, kataloge izložbi, referate, saop- štenja).

Značajnu ulogu u komuniciranju s gra- đanima imaju plakati, razglednice, ka- lendari i vodič kroz postavku. U sa- radnji s »Jagodinskom pivarom«, Mu- zej je za 1987. godinu štampao kalen- dar na kome su reprodukovane raz- glednice stare Jagodine i predmeti koji se mogu videti u postavci.

Rad pedagoške službe, osim uvode- nja novih formi saradnje, usmeren je na istraživanje korespondiranja ukup- nog broja posetilaca prema broju sta- novnika sredine u kojoj Muzej egzistira i utvrđivanje da li je ta publika raz- novrsna, odnosno predstavlja li sve društvene slojeve i glavne grupe zani- manja.

ABSTRACT

Educational activities in the Local History Museum of Svetozarevo

Milutin Kojić

The Local History Museum of Svetozarevo was founded in 1954 and it contains very sizable collections of archaeology, history, ethnography and art. In 1983 the museum moved into a separate, adapted building, obtaining conditions for all its activities: a permanent display was installed, a series of art and thematic exhibitions were organized, and in 1986 a department of education and documentation was established. Annual programs of cooperation of the museum with schools, various institutions and organizations are prepared in order to conduct a systematic educational activity in the museum. The programs provide a detailed list of lectures and exhibitions in the museum and in other premises. The school programs are used as a basis for cooperation, especially for the subjects: history, nature and society and visual culture. The work with pupils includes guided tours of the permanent display and special lectures in the museum or in the school. Special exhibitions with objects from the museum collections are prepared for certain age groups thematically corresponding

to the curriculum. In order to bring into accord the educational program with the needs of the school, the museum produced a questionnaire for primary school pupils and teachers. The obtained answers offered a review of the educational activities in the museum during one year, and suggestions for changes and additions to the program were given by pupils and teachers.

● Odgojno-obrazovno djelovanje Gradskog muzeja Varaždin

Antica Bregović

Gradski muzej Varaždin, Varaždin

Primljeno: 18. 12. 1987.

Djelujući dugi niz godina, Gradski mu- zej Varaždin – muzej kompleksnog tipa – ostvaruje svoju ulogu na saku- pljanju, očuvanju, izučavanju i prezen- taciji kulturnog nasljeđa i prirode ovog kraja, ali je, k tome, nezaobilazno ve- zan za nastavno-odgojne procese u našoj sredini. Pritom se podrazumije- va korištenje muzeja kao riznice pred- meta i izvora različitih saznanja, ali pi- tanje je u kojoj su mjeri iskorištene sve mogućnosti suradnje. Naša iskustva proistekla iz različitih vidova kontakata na relaciji muzej-škola dosada su poziti- vna; međutim, to je tek dobra osnova za razvijanje intenzivnije, svrsishodni- je i kontinuirane suradnje koja bi dove- la do integracije uloge škole i muzeja. U okviru Gradskog muzeja Varaždin djeluje šest odjela: Arheološki, Kultur- no-povijesni, Etnografski, Galerija sli- ka, Muzej Narodne revolucije i Etno- loški odjel. Svi odjeli imaju stalne postavke; međutim, zbog restaurators- ko-konzervatorskih radova na objektu Stari grad od 1983. godine nisu izloženi stalni postavi Arheološkog, Kultur- no-povijesnog i Etnografskog odjela kroz koje se prezentira kulturna i povi- jesna slika grada i kraja u dužem vre- menskom periodu. Da bi na neki način nadomjestili tu prazninu, obaviještene su škole da će kustosi na njihov poziv održavati predavanja – širinom i obra- dom teme – prilagođena uzrastu i na- stavnom programu. Teme vezane za povijest Varaždina ili pak za pojedine umjetničke pravce pojašnjene su prim- jerima muzejske građe. Predavanja su realizirana, naravno ne u svim škola- ma, a pozivi sa škola bili su učestaliji neposredno uz primanje obavijesti. Kako ove školske godine nije obno- vljen taj vid animacije, nije bilo novih poziva. Dakle, potrebno je ostvariti trajnu suradnju s korisnicima, u ovom primjeru školama. Radi toga se, uz vraćanje stalnog postava ovih odjela, planiraju raznovrsni vidovi prezentaci- je muzejske građe, pojedinih povijes- nih cjelina ili zbirki predmeta korište- njem audio-vizualnih metoda, izdava-